

STRESZCZENIE

„Sytuacyjne, psychologiczne i koordynacyjne uwarunkowania skuteczności gry indywidualnej w piłce nożnej”

Lukasz Bojkowski

Zasadniczym celem pracy było wyselekcjonowanie sytuacyjnych, a następnie podmiotowych uwarunkowań sukcesu sportowego w indywidualnej grze piłkarskiej, znajdującej swój wyraz w rywalizacji jeden przeciwko jednemu. Różnica między prezentowanymi badaniami a innymi polega na tym, że w naszej pracy określenie stopnia, w jakim wybrane właściwości psychiczne i motoryczne mają znaczenie dla przejawianego przez zawodnika poziomu skuteczności, odbywa się w oparciu o wyodrębnienie najbardziej charakterystycznej dla piłki nożnej struktury sytuacji sportowej. Składa się ona z indywidualnych właściwości jednostki, jak i elementów środowiska, wśród których wyróżniamy maksymalizację działania, ruchową aktywność, społeczny odbiór, długotrwały trening oraz współzawodnictwo. Dlatego też pierwszym założeniem badań było określenie rangi, natężenia i istotności poszczególnych psychospołecznych wymiarów.

W efekcie, przeprowadzone Skalą Wymiarów Sytuacji Sportowej (SWSS) badanie na grupie trzydziestu dwóch „sędziów kompetentnych” wykazało, że w przypadku piłki nożnej natężenie poszczególnych psychospołecznych wymiarów jest istotnie statystycznie zróżnicowane. Wskazuje na to fakt, że strukturę prototypowej sytuacji sportowej w piłce nożnej jedenastoosobowej stanowią dwie różniące się pomiędzy sobą natężeniem grupy wymiarów (zmienne niezależne sytuacyjne). W pierwszej znalazły się: odbiór społeczny, współzawodnictwo, treningi długotrwały i ruchowa aktywności (czynniki I stopnia), z kolei w drugiej - maksymalizacja (czynnik II stopnia).

Na bazie tych wyników przyjęto dalszy kierunek badań, którym było określenie, w jakim stopniu wybrane zmienne niezależne podmiotowe (właściwości temperamentalne, typy orientacji celowej, wybrany proces motywacji oraz określone na podstawie literatury przedmiotu koordynacyjne zdolności motoryczne)

wyselekcjonowane w oparciu o wymiary sytuacyjne, charakteryzujące się największym nasyceniem w piłce nożnej są związane z przejawianą przez zawodnika ofensywną, defensywną oraz kompleksową skutecznością gry indywidualnej w rywalizacji jeden przeciwko jednemu (zmienne zależne), która należy do indywidualnych prób kreowania okazji do zdobycia celów gry i dalej do jednej z najtrudniejszych umiejętności w piłkarskim współzawodnictwie.

W badaniu udział wzięło łącznie 91 piłkarzy nożnych płci męskiej, reprezentujących polskie kluby piłkarskie na poziomach rozgrywkowych od wielkopolsko-kujawsko-pomorskiej III ligi do II grupy klasy B, w wieku od 20 do 31 lat, charakteryzujących się średnim stażem treningowym wynoszącym 10,4 lat. Wśród narzędzi badawczych wykorzystano Kwestionariusz Formalnej Charakterystyki Zachowania - Kwestionariusz Temperamentu (FCZ-KT), Kwestionariusz Orientacji Celowej w Sporcie (TEOSQ), Skale Motywacji w Sporcie (SMS-28), test motoryczny określający poziom zdolności dostosowania i przestawienia działań ruchowych, badanie oceniające zdolność szybkiej reakcji różnicowej (złożonej) oraz testową grę symulacyjną weryfikującą ofensywną, defensywną i kompleksową skuteczność gry indywidualnej w rywalizacji jeden przeciwko jednemu.

Z przeprowadzonych badań wynika, że właściwościami psychicznymi najsilniej różnicującymi grupę badanych zawodników pod kątem przejawianej przez nich skuteczności w analizowanej grze indywidualnej i przez to najbardziej adekwatnymi dla osiągnięcia wysokiej skuteczności w badanym specyficznym działaniu piłkarskim są: wysoki poziom żwawości (szczególnie w ocenie kompleksowej, gdzie niniejsza cecha wyjaśniła 51,7% wariancji) i niski reaktywności emocjonalnej, oraz wysokie natężenie orientacji celowej skoncentrowanej na zadaniu (ale jedynie w grze obronnej). Z kolei do zdolności motorycznych w najwyższym stopniu warunkujących prezentowany przez piłkarza nożnego poziom skuteczności w grze 1 na 1, a dalej na poziom kompetencji w grze grupowej oraz zespołowej zaliczamy: wysoki poziom zdolności dostosowania i przestawienia działań ruchowych (w grze w ataku i w ocenie kompleksowej) oraz zdolności szybkiej reakcji różnicowej.